

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2025
oktyabr

**TOSHKENT SHAHRIDAGI TURIN
POLITEXNIKA UNIVERSITETI**

*Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya
materiallari to'plami*

**“GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV:
2030-YILGACHA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA
TEXNOLOGIK VA INDUSTRIAL SANOATNI RIVOJLANTIRISH
ORQALI MIKRO VA MAKROIQTISODIY BARQAROR
O'SISHNI TA'MINLASH DOLZARBLIGI”**

**“GLOBAL DIGITAL INTEGRATION: THE RELEVANCE OF
ENSURING MICRO AND MACROECONOMIC SUSTAINABLE
GROWTH THROUGH TECHNOLOGICAL AND INDUSTRIAL
DEVELOPMENT IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY BY 2030”**

**«ГЛОБАЛЬНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ:
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО
МИКРО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЧЕРЕЗ
РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И ИНДУСТРИАЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКЕ К 2030 ГОДУ»**

7-MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr.
2025-yil, oktyabr.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ixamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ASSESSING RISKS IN BANKING ACTIVITIES TO ENHANCE THE EFFICIENCY OF FINANCIAL SERVICES	21
Saidov Jasurbek Latipbayevich	
MECHANISMS OF THE IMPACT OF STATE BUDGET REVENUES AND EXPENDITURES ON ECONOMIC GROWTH.....	24
Sheraliyev Nurbek Jumanazarovich	
O'QUVCHI VA TALABALARDA HUQUQIY MADANIYATINI TA'LIM JARAYONIDA YUKSALTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA TAMOIILLARI	27
Mansurova Zilola Akromxonovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA FINTECH INNOVATSIYALARINING RIVOJI VA ULARNING SANOAT-QURILISH SEKTORIDAGI TRANSFORMATSION TA'SIRI	30
Muzayyana Beknazarova	
TURIZM SOHASIDA RAQOBAT AFZALLIKLARINI YARATISHDA MARKETINGNING ROLI	33
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI IJROSINI RAQAMLASHTIRISHNING FISKAL INTIZOM VA SHAFFOFLIKKA TA'SIRI	37
Tangrieva Farida Abdulkarimovna	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA SUN'IY INTELLEKTNI TATBIQ ETISH ORQALI BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	41
Radjabov Bunyod Abdullilovich	
XXI-ASRDA JAHON IQTISODIYOTINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ASOSIY DRAYVERLARI	45
Jalolov Umidjon Xudoyberdi o'g'li, Yegamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
XALQARO RAQAMLI INTEGRATSIYA JARAYONIDA O'ZBEKISTON ISHTIROKI	48
Muyassarzoda Fayziyeva	
ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ КАК КЛЮЧЕВОЙ ИНСТРУМЕНТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ИНТЕРЕСОВ И ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УЗБЕКИСТАНА	52
Турсунбоева Нилуфар Отабековна	
ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ И ИНВЕСТИЦИИ	55
Ягудин Дмитрий Рустамович	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA BARQAROR TURIZM RIVOJI: GLOBAL TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	57
Xamdullayeva Gulhayo Ergash qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INVESTITSION QARORLARNI OPTIMALLASHTIRISH	59
Rustambekov Djasur Askarovich	
KORXONA POTENSIALINING MOHIYATI VA TUZILMASIGA OID NAZARIY HAMDA ILMIY YONDASHUVLAR TAHLILI.....	61
Djalilov Sardor Sadillovovich	
XALQARO IQTISODIYOTNING GLOBAL DAROMAD TENGSIZLIKLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI: SAVDO SIYOSATLARI VA REDISTRIBYUTSIYA MEKANIZMLARINING TAQQOSLAYDIGAN TAHLILI	64
Kurolov Maksud Obidovich	
SURXONDARYO VILOYATIDA INVESTITSIYA VA YHM O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK.....	73
Zaripova Muqaddas Jumaniyozovna, Normurodov Asliddin Alijon o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT VA AVTOMATLASHTIRISHNING MEHNAT BOZORI DINAMIKASIGA TA'SIRI	77
Akmalbek Najimov Umid o'g'li, Dinara Ishmanova	
ПРАКТИКА И АНАЛИЗ КРЕДИТОВАНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ	81
Шамшетьева Гульраушан	

AHOLI DAROMADLARI O'SISHI VA INFLYATSIYA DARAJASI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	83
G'ayratova Zilola G'anijon qizi, Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
KORXONALARDA MAHSULOT SAVDOSIGA OID MA'LUMOTLARNI TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY INTELEKTUAL YONDASHUVLARI	86
Baydullayeva Dildora Tuylibayevna, Baydullayev Ruslan Tuylibayevich	
ELEKTRON TIJORATNING MILLIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	90
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li	
RAQOBATBARDOSH ELEKTROTEXNIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVISHDA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYA VA INVESTITSIYA SIYOSATINING O'RNI	93
Jalolov Abbasxon Ravshanxon	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IIY INTELLEKT ASOSIDA BUXGALTERIYA HISOB VA AUDIT TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	97
To'laganov Ziyovuddin Kamolitdin o'g'li	
THE IMPACT OF EXTERNAL DEBT, INVESTMENT ACTIVITY, AND CAPITAL FORMATION PROCESSES ON EXPORT VOLUME AND ECONOMIC GROWTH DYNAMICS IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES	102
Tojiqulova Sitora Sobirjon qizi	
HUMAN CAPITAL AND DIGITAL TRANSFORMATION: DRIVERS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT	108
Hamrokulov Mirabbos Ortiqovich	
YEVROPA ITTIFOQI DAVLATLARI SOLIQ SIYOSATINI USTUVOR JIHATLARINI MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA QO'LLASH ORQALI SOLIQ TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	110
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
KAPITAL TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH KONSEPSIYASI	114
Turdibayev Abdulaziz Abduvaxidovich	
O'ZBEKISTONNING 12 YILLIK TA'LIM TIZIMIGA QAYTISH ISLOHOTI	118
Ashurov Abdulaziz Rustamovich, Olimov Anvarjon Atamirzayevich, Mahmudov Ziyoviddin Shamsiddinovich, Ishmuratov Baxodir Xusanovich	
MAMLAKATNING XALQARO BAHOLASH TIZIMLARIDAGI MAVQEINI YAXSHILASHDA IQTISODIY MUSTAHKAMLIKNING AHAMIYATI	123
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
XALQARO SAVDODA MARKETING ROLI: EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	125
Qurolov Maqsud Obitovich	
BANK RISKLARINING BANK FAOLIYATIGA TA'SIRI VA ULARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	130
B.Izbosarov, N.Hakimova	
OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGI MASALASINING JAHON IQTISODIYOTIDA TUTGAN O'RNI	132
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
DYUZDO SPORTIDA MALAKALI SPORTCHILARNI TAYYORLASH JARAYONIDA TAKTIK TAYYORGARLIKNING NAZARIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI	135
Tangriyev Abdullo Tovashovich	
SANOATDA QO'SHILGAN QIYMAT HAJMINI OSHIRISH	138
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOSHQARUVI UCHUN SUN'IIY INTELLEKTNING KENGAYTIRILGAN BASHORATLI TAHLILI	142
Esanova Shohida O'tkirovna	
PROSPECTS OF USING CREDIT CARDS IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	146
Mamatova Sevara Ilhom qizi	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI SUG'URTALASH MEKANIZMLARINI YANADA KENGAYTIRISH YO'NALISHLARI	151
Xalilova Feruza Jamolovna	

УЯЗВИМОСТИ В ПЛАТЕЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	155
Садыков Азиз Миршарапович	
КРИТЕРИИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	160
Жусупова Анжим Тансыкбаевна	
SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA OPERATSION SAMARADORLIKNI OSHIRISH: AVTOMOBILSOZLIK SEKTORI BO'YICHA ILMIY YONDASHUV	163
Allabergenov Azamat Joldasbayevich	
SUD-HUQUQ SOHASIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLARNING INSON MANFAATLARIGA TA'SIRI	167
Majidov Muslimbek Maxamadjon o'g'li	
YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIYALASHTIRISHNING ASOSIY SHAKLLARI.....	170
Valiev Umid Gulamovich	
YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASI ASOSIDA AGRAR SEKTORNI MODERNIZATSIYA QILISH VA BARQAROR RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	173
G'afurov Zohidjon	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING RIVOJLANISHIDA INNOVATSIYALARDAN FOYDALANISH TAHLILI	177
Karimov Nodirbek	
КЛЮЧЕВЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ	179
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA AUTSORSING XIZMATLARINI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI TAHLILI	182
Xamidov Anis Choriyevich	
PHYSIOLOGICAL CHANGES IN THE HEART IN ATHLETES OF DIFFERENT SPORTS	186
Yoldasheva Roila Jumaevna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MONETAR SIYOSATNING TRANSMISSIYA MEXANIZMLARI SAMARADORLIGINING EMPIRIK TAHLILI	192
Boltayeva Nilufar Shavkat qizi	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TURIZM TARMOQLARINI SINERGETIK RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	197
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
АРХИТЕКТУРНЫЕ ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ БЕЗОПАСНЫХ И ДОСТУПНЫХ ВЕЛОДОРОЖЕК В УСЛОВИЯХ ПЛОТНОЙ ГОРОДСКОЙ ЗАСТРОЙКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	200
Абдуллаева Ситорабону Хасанжон кизи	
ЗЕЛЁНАЯ СЕРТИФИКАЦИЯ ЗДАНИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	202
Н.Р. Авезова, Б.Б. Гулямов, А.А. Халиков, М.Б. Шерматова	
KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	207
Holov Sherali	
РАЗРАБОТКА ПРОСТРАНСТВЕННО-ИНФОРМАЦИОННЫХ МОДЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ С УЧЁТОМ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ	212
Реймова Гулмира Полатовна	
FINANCIAL STABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION: OPPORTUNITIES AND RISKS	215
Abdusalomov Olimjon Eshmirzayevich	
QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDA RISKLARNI BOSHQARISHNING AHAMIYATI	219
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li, Otaxonov Saidaxror Ilhomjon o'g'li	
O'ZBEKISTON MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI SIFATINI OSHIRISHNING MUHIM SHARTLARI	225
Murodbek Boltaboyev	

USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT SYSTEMS.....	222
Tojjeva Shakhnoza Bobomuratovna	
VIRTUAL LABORATORIYA PLATFORMALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	226
A.I. Turayeva	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYAVIY REJALASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI	229
Pulatova Moxira Baxtiyorovna, Amirhamzayev Abdubosit Muhammad o'g'li	
STRATEGIC RECONFIGURATION OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT POLICY IN POST-CRISIS UZBEKISTAN: LESSONS FROM THE EU	232
Rustamov Foziljon	
THE ORETICAL BASIS OF THE ORGANIZATION OF FREE ECONOMIC ZONES IN UZBEKISTAN	235
Mamadiev Elyor Akmalovich	
TURISTIK DESTINATINATSIYALAR RIVOJLANISHIGA TA'SIR QILUVCHI "ILDIZ" OMILLAR TAHLILI	237
Bekberganov Izzat Hurmat o'g'li	
СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ БИЗНЕС-АНАЛИЗА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИЕЙ	243
Отабоев Ахмед Максудбек ўғли, Рахматуллаев Сардор Афзал ўғли	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHDA KLASSTER USULINI QO'LLASHNING AFZALLIKLARI	250
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	
O'ZBEKISTONDA PUL-KREDIT SIYOSATINING SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	253
Ishmurzoyev Akbarali Abdujabborovich	
АРХИТЕКТУРНО-ПРОСТРАНСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ГАСТРОНОМИЧЕСКИХ УЛИЦ	256
Хаитов С.И.	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA EKOLOGIK MARKETING STRATEGIYALARI ORQALI TALABNI SHAKLLANTIRISH	259
Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna, Tursunova Shahnoza Farxod qizi	
THE IMPORTANCE OF FINANCIAL SUPPORT BY THE BANKING AND FINANCIAL SYSTEM IN THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS	262
Annaklichev Sakhi Saparmukhamedovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY RESURLARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	265
Jumatova Gulzar Maxmud qizi	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA QO'LLANILADIGAN SHARTNOMA TURLARI VA ULARNING HUQUQIY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI	268
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
WAYS TO ENHANCE THE IMPORTANCE OF THE STATE BUDGET IN ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH	270
Sheraliyev Nurbek Jumanazar ugli	
SPECIFIC FEATURES OF GREEN FINANCING IN COMMERCIAL BANKS	273
Qudratov Inomjon Nemat ugli	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	277
Salayeva Dilafr'o'z Aybekovna	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA TURIZM XIZMATLARI RIVOJLANISHINING AMALDAGI HOLATI VA IQTISODIY POTENSIALI	279
Madaminova Sanabar Askarovna	

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA TURIZM XIZMATLARI RIVOJLANISHINING AMALDAGI HOLATI VA IQTISODIY POTENSIALI

Madaminova Sanabar Askarovna

Innovatsion texnologiyalar universiteti
assistent o'qituvchisi
(0009-0005-4497-8400) - ORCID
madaminovasanabar53@gmail.com

Annotatsiya. Tezisdagi mintaqaning tabiiy-iqlim sharoitlari xususiyatlaridan kelib chiqib, xususan Qoraqalpog'iston Respublikasi yalpi hududiy mahsuloti (YaHM)ga nisbatan turizm xizmatlari eksporti, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning xizmatlar sohasidagi hajmi, YaHMda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ulushi hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning bandlikdagi ulushi kabi muhim iqtisodiy ko'rsatkichlar holati taqqoslab tahlil qilindi. Shuningdek, muallif tomonidan istiqbolda turizm xizmatlarini Qoraqalpog'iston Respublikasi sharoitidan kelib chiqqan holda rivojlantirish zarurligi taklif etildi.

Kalit so'zlar: mintaqasi, iqlim sharoiti, YaHM, turizm xizmatlari eksporti, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, bandlik.

Abstract. Based on the region's natural and climatic characteristics, particularly those of the Republic of Karakalpakstan, this thesis compares key economic indicators such as tourism services exports relative to gross regional product (GRP), the volume of small business and private entrepreneurship in the service sector, their share in GRP, and the share of small business and private entrepreneurship in employment. In addition, the author substantiates the need to further develop tourism services in accordance with the specific conditions of the Republic of Karakalpakstan.

Keywords: region, climatic conditions, GRP, tourism services exports, small business and private entrepreneurship, employment.

Аннотация. В тезисе, исходя из особенностей природно-климатических условий региона, в частности Республики Каракалпакстан, проведено сравнительное рассмотрение состояния ключевых экономических показателей: экспорта туристических услуг по отношению к валовому региональному продукту (ВРП), объёма малого бизнеса и частного предпринимательства в сфере услуг, их доли в ВРП, а также доли малого бизнеса и частного предпринимательства в занятости. Кроме того, обоснована необходимость дальнейшего развития туристических услуг с учётом условий Республики Каракалпакстан.

Ключевые слова: регион, климатические условия, ВРП, экспорт туристических услуг, малый бизнес и частное предпринимательство, занятость.

KIRISH

Ma'lumki, ichki turizmning yetarli darajada rivojlanmaganligi xalqaro sayyohlarni qabul qilish imkoniyatlarini muayyan darajada cheklaydi. Chunki turar joy imkoniyatlari hamda turizm infratuzilmasi ichki va xalqaro sayyohlar uchun bir xil resurslar bazasiga tayanadi. Dastlab turistik salohiyati yetarli darajada shakllanmagan mintaqasi sifatida Qoraqalpog'iston Respublikasi uchun kirish turizmini rivojlantirish, eng avvalo, iqtisodiy diversifikatsiyani kengaytirish hamda natijada hududning barqarorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, turizm bozori ishtirokchilarining turizm sanoatining holati va rivojlanishini tavsiflovchi ishonchli ma'lumotlarga bo'lgan ehtiyojini qondirish strategik boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish va ularni amalga oshirish nuqtayi nazaridan dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Rasmiy ichki turizm statistikasiga ko'ra, Qoraqalpog'iston Respublikasi O'zbekiston turizmining 7,4 foizini tashkil etib, mintaqalar orasida oltinchi o'rinni egallaydi. Xalqaro sayyohlar o'rtasida o'tkazilgan so'rov natijalari shuni ko'rsatadiki, sayyohlarning mintaqalarda o'tkazadigan o'rtacha turlari taqsimotiga ko'ra Nukus shahri Toshkent, Samarqand, Xiva va Buxoro kabi yo'nalishlardan sezilarli darajada ortda qolmoqda. Yana bir muhim jihat shundaki, Qoraqalpog'istonda xizmat ko'rsatuvchi sayyohlik agentliklari va tashkilotlar soni nisbatan kam

bo'lib, ular tomonidan mijozlarga ko'rsatilayotgan xizmatlar ulushi atigi 5,0 foizni tashkil etadi. Taqqoslash uchun, Toshkent shahrida 321 ta, Samarqand viloyatida 57 ta, Buxoro viloyatida 18 ta hamda Xorazm viloyatida 8 ta sayyohlik agentligi faoliyat yuritadi¹.

Bu, o'z navbatida, yuqori sifatli turizm xizmatlarini taklif eta oladigan malakali mutaxassislar yetishmasligi bilan izohlanadi. Natijada, Qoraqalpog'istonda turizm hisobidan olinishi mumkin bo'lgan daromadlarning ma'lum qismi boshqa mintaqalardagi sayyohlik tashkilotlari manfaatiga yo'naltirilmoqda.

Qoraqalpog'iston Respublikasi hududining tabiiy-geografik sharoitlarini hisobga oladigan bo'lsak, bu yerda aholi zichligi har bir kvadrat kilometrda o'rtacha 11,06 nafar kishini tashkil etadi. Aholining asosiy qismi qishloq joylarda istiqomat qiladi. Yuqoridagilardan kelib chiqib, Qoraqalpog'istonni turistik xizmatlar ko'rsatish hamda kapitalni ko'paytirish zonasi sifatida baholashda hududning katta qismini (kamida 80 foizini) cho'l hududlari egallashini inobatga olish zarur. Jumladan, janubi-g'arbiy qismda Qoraqum, shimoli-sharqiy qismda Qizilqum, shimoli-g'arbiy hududlarda esa Ustyurt platosi joylashgan. Shuningdek, Orol dengizi o'tgan asrdan buyon sezilarli darajada qurib borayotgani va bu jarayon hozirgi kunda ham davom etayotgani mintaqaning turizm salohiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi omillardan biri hisoblanadi².

Iqlim xususiyatlariga kelsak, Qoraqalpog'iston Respublikasi issiq, qurg'oqchil iqlimga ega, deya ma'lum qiladi [uzbekistangid.ru](https://clck.ru/32g3DT) sayti. Yog'ingarchilik juda kam, oyiga 12 mm dan oshmaydi. Yozda barcha kunlar quyoshli, yomg'ir yog'maydi. Qish ikki oylardan ortiq davom etmaydi - dekabrning ikkinchi o'n kunligidan fevralning ikkinchi o'n kunligigacha bo'lib juda qisqa. Nukus tumanida shamolning o'rtacha yillik tezligi soatiga 14,2-17,8 kilometrni tashkil qiladi³.

Iqlimning o'ziga xos xususiyatlariga qaramay, uning ba'zi mezonlari hududda turistik xizmatlar ko'rsatish tarmoqlarida ijobiy potentsial imkoniyat bo'lib xizmat qiladi. Ushbu ko'rsatkichlarni mavjud statistik ma'lumotlardan ko'rishimiz mumkin. Avvalo, hududning iqtisodiy faoliyatidagi o'zgarishlarning YaHMda ifodalangan umumiy holatini ko'rib chiqamiz.

1-jadval. Qoraqalpog'iston Respublikasining yalpi hududiy mahsulotiga nisbatan qiyosiy tahlil⁴

Ko'rsatkichlar atamasi	2020 y.	2021 y.	2022 y.	2023 y.	2024 y.	2020 y. nisbatan o'zgarishi
QR YaHM hajmi, mlrd. so'm	26136,6	30697,7	36667,6	40805,2	46299,8	20163,2
o'sish sur'ati, %	101,1	106,4	104,2	102,1	104,2	3,1
QRda turizm xizmatlari eksporti, (mln. AQSh doll)	0,75	7,4	14,8	26,4	30,8	30,5
reja bajarilishi, %	3	119	109	106	103	100
QRda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning xizmatlardagi hajmi, (mlrd. so'm)	3347,5	4410,3	5204,2	16389,5	21202,2	17854,7
QR YaHMda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ulushi, %	56,2	56,3	55,8	64,6	65,8	9,6
QRda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning bandlikda ulushi, %	74,2	74,2	74,1	74,5	75,1	0,9

1-jadval ma'lumotlariga asoslanib aytish mumkinki, 2024-yil yakuniga kelib Qoraqalpog'iston Respublikasining YaHM hajmi 2020-yilga nisbatan deyarli 2 barobarga oshganini kuzatish mumkin. Ta'kidlash joizki, Qoraqalpog'iston Respublikasida YaHMning o'sishi kutilmagan keskin tebranishlarsiz, ya'ni ekstremal pasayish va keskin sakrashlarsiz bosqichma-bosqich hamda barqaror tarzda amalga oshgan.

Shu bilan birga, Qoraqalpog'iston YaHMning O'zbekiston Respublikasi YaHMiga nisbatan ulushiga e'tibor qaratilsa, mazkur ko'rsatkich so'nggi yillar davomida deyarli o'zgarmaganini ko'rish mumkin. Bu holat, bir tomondan, Qoraqalpog'iston hududi iqtisodiyotining hozirgacha O'zbekiston iqtisodiyotida nisbatan kamtarona ulushga ega ekanligini ko'rsatsa, ikkinchi tomondan, Qoraqalpog'istonning so'nggi 5 yildagi iqtisodiy rivojlanish sur'ati umumiy respublika iqtisodiy o'sish tendensiyalariga taxminan mos kelganini anglatadi.

1 <https://clck.ru/32g3DT>.

2 Каракалпакстан - <https://turi-uzbekistana.ru/city/karakalpakstan>.

3 Климат и средняя погода круглый год на Nukus / Karakalpakstan - <https://ru.weatherspark.com/y/148918/Обычная-погода-вNukus-Karakalpakstan-Узбекистан-весь-год:Чем-значит-ма> республика Каракалпакстан// [Uzbekistangid.ru](https://uzbekistangid.ru/) - <https://uzbekistangid.ru/>

4 Qoraqalpog'iston Respublikasi davlat statistika boshqarmasining <https://www.qrstat.uz/> sayti ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadval ma'lumotlarida Qoraqalpog'iston Respublikasida turizm xizmatlari eksporti ko'rsatkichiga nazar tashlansa, uning o'zgarishi 2019-yilda boshlangan global pandemiyadan keyingi tiklanish jarayoni hamda iqtisodiy faollikning bosqichma-bosqich qayta tiklanishi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, mazkur davrda xalq xo'jaligining ko'plab tarmoqlarida, ayniqsa onlayn va masofaviy xizmat ko'rsatish, yetkazib berish hamda servis xizmatlari yo'nalishlarida ijobiy tendensiyalar kuzatildi. Ushbu jarayonlar mamlakat miqyosida, jumladan Qoraqalpog'iston Respublikasida ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning xizmatlar sohasidagi hajmi ortishiga ma'lum darajada turtki bo'lgani ta'kidlashga loyiq.

Bundan tashqari, Qoraqalpog'iston Respublikasi iqtisodiyotida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ulushi hudud YaHMning 50 foizdan ortig'ini tashkil etishi g'oyat diqqatga sazovordir. Bu, bir tomondan, xususiy tadbirkorlik subyektlarining hudud iqtisodiyotida faol va barqaror ishtirok etayotganidan dalolat bersa, ikkinchi tomondan, turizm xizmatlarini ko'rsatish hamda sohani rivojlantirishga qaratilgan loyihalar va tashabbuslarni kengaytirish uchun yetarli imkoniyat mavjudligini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida ta'kidlab o'tilgan fikrlarning amaliy tasdig'i Qoraqalpog'iston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning bandlikdagi ulushi ortib borayotganida yaqqol namoyon bo'lmoqda. Xususan, jadval ma'lumotlariga ko'ra, mazkur ko'rsatkich so'nggi 5 yil davomida barqaror o'sish tendensiyasini ko'rsatib, hozirgi kunda 75 foizdan yuqori darajaga yetgan.

Bizning fikrimizcha, istiqbolda turizm xizmatlari sohasini Qoraqalpog'iston Respublikasining mahalliy sharoitidan kelib chiqqan holda yanada rivojlantirish zarur. Jumladan, hududning tabiiy-iqlim va resurs imkoniyatlarini inobatga olib, turizm salohiyati yuqori bo'lgan tumanlarda apart-otel, kapsula uylar kabi zamonaviy joylashtirish vositalari asosida dam olish maskanlarini tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Bu esa turistlar oqimini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash hamda hududga investitsiyalarni jalb etish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Kotler, P., Bowen, J. T., Makens, J. C. Marketing for Hospitality and Tourism. — 6th ed. — Boston: Pearson, 2014.
2. Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D., Wanhill, S. Tourism: Principles and Practice. — 5th ed. — Harlow: Pearson Education, 2008.
3. Lukacheva, L. I., Kvartalnov, V. A., Isaev, V. A. va boshq. Menedjment turizma: Osnovy menedjmenta: uchebnik. — M.: Finansy i statistika, 2006. — 352 s.
4. Safarov, B. Sh. Mintaqaviy turizm xizmat bozorining iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish: iqt. fan. nomz. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya. — Samarqand, 2011. — 21 b.
5. Zaliznyak, Ye. A. Regionalny turizm: osnovnye priznaki i usloviya razvitiya // Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 3: Ekonomika. Ekologiya. — 2011. — № 2(19).
6. Karx, D. V. Teoreticheskie osnovy razvitiya sushchnosti uslug // Vestnik YuUrGU. — 2010. — № 7. — S. 89–91.
7. clck.ru. Elektron resurs: <https://clck.ru/32g3DT> (murojaat sanasi: 23.01.2026).
8. Karakalpakstan // turi-uzbekistana.ru. Elektron resurs: <https://turi-uzbekistana.ru/city/karakalpakstan> (murojaat sanasi: 23.01.2026).
9. Klimat i o'rtacha ob-havo (Nukus/Karakalpakstan) yil davomida // WeatherSpark. Elektron resurs: <https://ru.weatherspark.com/y/148918/Обычная-погода-вNukus-Karakalpakstan-Узбекистан-весь-год> (murojaat sanasi: 23.01.2026).
10. Chem znachima Respublika Karakalpakstan // Uzbekistangid.ru. Elektron resurs: <https://uzbekistangid.ru> (murojaat sanasi: 23.01.2026).
11. Qoraqalpog'iston Respublikasi Davlat statistika boshqarmasi rasmiy sayti ma'lumotlari. Elektron resurs: <https://www.qrstat.uz/> (murojaat sanasi: 23.01.2026).

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100